

General-potpukovnik
prof. ILIJA TRBOVIĆ

Jedinstven jugoslovenski vaspitno — obrazovni sistem

U okviru ostvarivanja uloge Saveza komunista Jugoslavije u obezbeđivanju kontinuiteta revolucionarne efikasnosti, idejni odbrambeno-samozaštitni aspekti te uloge veoma su izraženi i u oblasti socijalističkog samoupravnog vaspitanja i obrazovanja, revolucionarnog usmeravanja mlade generacije i razvoja revolucionarne svesti. Ta pitanja su toliko značajna da je, osim šire rasprave na ovom najvišem skupu jugoslovenskih komunista, potrebno odrediti jasne zadatke i nosioce odgovornosti za njihovu doslednu i stvaralačku realizaciju posle ovog kongresa.

Društveni, revolucionarni samoupravni angažman moguć je samo na osnovu naučnih saznanja koja su postala životna i idejna uverenja za čije se ostvarenje pojedinci i društvo angažuju. Savez komunista Jugoslavije mora biti neosporan idejni inicijator jasnog određenja socijalističkog samoupravnog sistema vrednosti i obezbeđenja svih preduslova njegovog razvoja i oživotvorenja, prvenstveno posredstvom vaspitno-obrazovnog sistema. Takav sistem vrednosti treba da bude opšti orijentir i kriterijum za vrednovanje kvaliteta rada svakog pojedinca i svih subjekata, kao i njihovog odnosa prema osnovnim društvenim vrednostima. Trebalo bi da je on sinteza naučno-marksističkih spoznaja i ukupnih revolucionarnih iskustava, stvaralačke primene iskustava iz prošlosti i poželjne realne budućnosti. Nje-

gova osnovna odlika i suština mogu biti samo tekovine naše revolucije i jasna opredeljenja za njihovo očuvanje, obogaćivanje i dalji razvoj. Neophodno je da ga prihvate i usvoje, na prostoru cele Jugoslavije, sve organizovane socijalističke snage i samoupravni subjekti, sa obavezom da svi sadržaji njihovog ukupnog rada i života budu prožeti tim vrednostima i da se izbore za njihovo oživotvorenje.

U stvari, zalažemo se za afirmisanje i dosledno vrednovanje osnovnih programskih opredeljenja SKJ, a protiv svih oblika devalvacije revolucionarnih, samoupravnih i jugoslovenskih vrednosti, protiv idejnog i vrednosnog oportunizma i prihvatanja raznih, nama neprihvatljivih, ideologija. Zalažemo se za originalnost i stvaralaštvo u razvoju naše revolucije, za doslednost u celovitoj primeni demokratiskog centralizma u praksi SKJ, za potpunu demokratičnost i naučni marksistički prilaz stvaranju idejnog jedinstva, ali i za energičnost u ostvarivanju usvojenih odluka i stavova.

Saglasnost tim polazištima, neophodno je obezbediti suštinski jedinstven jugoslovenski samoupravni socijalistički vaspitno-obrazovni sistem, sa jasnim i jedinstvenim idejno-vaspitnim, kulturnim i naučnim ciljevima i zadacima i jedinstvenim opštegugoslovenskim kriterijumima vrednovanja. Nedopustivo je da postoji desetak različitih rešenja na istom nivou obrazovanja, da postoje različite matematike, fizike, elektronike, hemije, biologije, a da i ne govorimo o različitim sociologijama, psihologijama, pedagogijama i dr. Savez komunista Jugoslavije se ne može miriti sa stanjem u kojem je, čak, i marksizam u školama dezintegrisan i podeljen, nedovoljno interesantan, ponekad i odbojan za vaspitanike.

Neprekidno moramo živeti sa elementarnim saznanjem da svest i opredeljenja mladima nisu unapred dati, da se iskustvo, saznanja i opredeljenja starijih ne prenose automatski na mlade generacije, već sistematskim, osmišljenim, napornim i dugotrajnim radom, uz izraženo jedinstvo svih vaspitno-obrazovnih i društvenih činilaca — predškolskih i školskih ustanova, fakulteta, porodice, štampe, radija i televizije, filma, muzičke produkcije, sporta, društveno-političkih zajednica, organizacija i udruženja. Međutim, ako ti činioci, posebno u okvirima sadašnjih podela u gotovo svim sferama našeg života i rada, deluju sa različitih polazišta, ako svako ima svoje „lokalne” vrednosti i kriterijume vrednovanja, nameće se pitanje šta možemo očekivati od zajedničkog jugoslovenskog sistema vrednosti i kakve vaspitno-obrazovne efekte. Odnosno, da li će nam u takvim uslovima, na primer, vaspitanje u duhu jugoslovenskog socijalističkog patriotizma postati sporedno, pa time, možda, i nepotrebno.

Koncepte i sadržaje vaspitno-obrazovnog rada ne određuje nam niko sa strane — sami ih stvaramo i time značajno uslovljavamo dostignuća. Odgovornost za kvalitet tih efekata je isključivo naša. Moramo biti svesni da su moralni, idejno-politički i savremeni obrazovno-vaspitni aspekti značajna komponenta strategije odbrane, razvoja revolucije i samoupravljanja i strategije oslanjanja na sopstvene snage. Da bismo oživotvorili i osnažili naš jugoslovenski samoupravni sistem vrednosti, intenzivirali i obogatili procese integrativnosti i homogenizacije, neophodno je da nam to postane obaveza i da za to snosimo odgovornost. I u toj oblasti, kao i u drugim sferama društvene aktivnosti, SKJ i naši samoupravni organi i institucije moraju ispoljiti više samosvesti i realne samouverenosti, ne dozvoljavajući da se svaki zahtev za energičnim, kvalitetnim i doslednim obavljanjem zadataka i ostvarivanjem ciljeva oslabi idejno neprihvatljivim „kuknjavama” i etiketiranjima. Sve otpore i nosioce neefikasnosti u toj oblasti neophodno je jasno identifikovati, idejno-politički okvalifikovati i onemogućiti njihovo dalje delovanje. Ako se ukupnim naporima SKJ i celog društva obezbedi oživotvorenje jugoslovenskog socijalističkog samoupravnog sistema vrednosti, efikasno usmere veliki stvaralački potencijali mladih, onda je učinjen presudan korak u odbrani i samozaštiti i vaspitanju i obrazovanju.

Titova misao i delo — trajan putokaz za vaspitanje i obrazovanje mladih u vojnim školama

Osnovni ciljevi i zadaci vaspitno-obrazovnog i političko-partijskog rada u JNA proizlaze iz narodnog i revolucionarnog karaktera naše armije, koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i osnovnih opredeljenja SKJ u toj oblasti i u oblasti vaspitanja i obrazovanja u našem socijalističkom društvu, koji su jasno određeni u Programu SKJ.

Ukupnim vaspitno-obrazovnim i političkim radom u vojnim školama nastojimo da izgradimo idejno-politički svesnog, vojnostručno osposobljenog, psihofizički zdravog — savremenog starešinu koji će odgovarati sadašnjim i budućim zahtevima. Dosadašnja armijska praksa i iskustvo, kao i rezultati naučnih istraživanja, pokazuju da od stepena realizacije toga cilja i početnog formiranja ličnosti budućih starešina u vojnim školama zavise uspeh i rezultati u ispunjavanju profesionalnih obaveza u jedinicama i ustanovama JNA. Takve osobine starešina došle bi do punog izražaja, naročito u ratu, i presudno bi uticale na ponašanje u oružanoj borbi. To upućuje na za-

ključak da je vaspitno-obrazovni sistem, ali i vaspitno-obrazovni proces u našim vojnim školama integrativan, jedinstven i naučno zasnovan. Na njegovoj realizaciji maksimalno se angažuju ne samo organi rukovođenja i komandovanja u vojnim školama nego i svi nadležni organi Generalštaba JNA i Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu. To pokazuje kakav se značaj pridaje vrhunskom osposobljavanju starešinskog kadra u našim oružanim snagama, a koji proizilazi iz našeg konceptijskog opredeljenja da u eventualnom opštenarodnom odbrambenom ratu kvalitet našeg borca i starešine mora biti na višem nivou od kvaliteta starešine bilo kog agresora. To je, uz sve naše prednosti, osnovna pretpostavka za pobjedu nad svakim agresorom. Na tom zadatku težište je i našeg idejno, vaspitno-obrazovnog i političkog rada, delovanja Organizacije SKJ vojnih škola, Organizacije Saveza socijalističke omladine i svih drugih subjektivnih činilaca. Pri tome, težimo uzajamnoj saradnji sa naučnim, prosvetnim, kulturnim i drugim ustanovama, kao i sa društveno-političkim zajednicama i organizacijama.

Zahvaljujući kontinuiranoj aktivnosti komunista, organizacija i organa SK, naše vojne škole uspešno ostvaruju postavljene ciljeve i zadatke. To najbolje potvrđuju rezultati postignuti u nastavi, a naročito visoki rezultati, koje neprekidno proveravamo u obavljanju teorijskih i praktičnih zadataka borbene obuke i vaspitanja u jedinicama i ustanovama JNA. Želimo da naglasimo da se efekti vaspitno-obrazovnog rada u vojnim školama ispoljavaju ne samo kompletnim i merljivim pokazateljima stepena obučenosti i osposobljenosti za visoko profesionalno ponašanje i rad starešina u miru i, posebno, u ratu, već i potpunom i bezrezervnom podrškom politici SKJ i identifikacijom sa osnovnim vrednostima našeg socijalističkog samoupravnog društva i spremnosti da se i po cenu života brane i odbrane tekovine NOR-a i socijalističke revolucije.

Vaspitanje mladih, budućih starešina, u našim srednjim vojnim školama i vojnim akademijama na iskustvima našeg NOR-a i revolucije i za odbranu njihovih tekovina osnovni je i trajan zadatak svih komunista, organizacija i organa SK, organa rukovođenja i komandovanja. U našem vaspitno-obrazovnom i naučnoistraživačkom radu Titova revolucionarna misao i delo bili su, i ostaju, nepresušan izvor sadržaja i inspiracije, i naš trajni putokaz. Nezaboravne su Titove reči koje obavezuju: „Tražim od vas (rukovodioci, komandiri i komandanti) da još više posvetite pažnju moralno-političkom liku oficira. Počnite s tom pažnjom još u vojnim školama i akademijama. U njima se mora dobiti bitka za visok moralni i ideološko-politički lik starješine”.

Te Titove poruke nas obavezuju da celokupni vaspitno-obrazovni i naučni rad u vojnim školama, ali i u društvu uopšte, još doslednije zasnivamo na socijalističkim samoupravnim odnosima i osnovnim zahtevima koncepcije ONO i DSZ. Takav prilaz obezbeđuje osposobljavanje mladih starešina kao kompletnih ličnosti i profesionalnih vojnika i građana i uspešno ostvarivanje borbene obuke, vaspitanja i osposobljavanja vojnika i jedinica, komandi i štabova, za suprotstavljanje svim negativnim pojavama i tendencijama suprotnim politici i Programu SKJ. Vreme u kome živimo zahteva od svih nas ne samo teorijske rasprave već i obračun sa ideologijom i delovanjem snaga koje narušavaju bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, koje se protive odlučujućoj ulozi radničke klase i socijalističkom samoupravljanju, koje pokušavaju da oslabe odbrambenu snagu Jugoslavije, kao i drugim vidovima i oblicima delovanja raznih kontra-revolucionarnih snaga koje nastoje da razbiju naše jedinstvo i ugroze nezavisnost i teritorijalni integritet naše zemlje i druge osnovne vrednosti socijalističke revolucije. To nameće potrebu za stalnim osavramenjavanjem, aktueliziranjem i povezivanjem vaspitno-obrazovnog rada sa ostvarenim pozitivnim rezultatima i trenutnim stanjem u društveno-ekonomskom i političkom životu, sa stanjem međunarodnih, a posebno- vojno-političkih odnosa u svetu i spoljnopolitičkom aktivnošću naše zemlje. Dosadašnji rezultati koje smo postigli ostvarivanjem vaspitno-obrazovnih ciljeva i zadataka, kao i raspoloženje i ukupno moralno-političko stanje u našim vojnim školama, veoma su dobri. Međutim, ne možemo i ne smemo prenebregnuti činjenicu da se ukupno stanje u društvu, a posebno stanje i problemi mladih, neposredno odražavaju i utiču na kvalitet našeg rada i na vaspitno-obrazovne rezultate u našim vojnim školama, naročito u srednjim vojnim školama i vojnim akademijama.

Izvesno je da je većina jugoslovenske omladine pravilno orijentisana i socijalistički vaspitana, u duhu politike SKJ. Ali, ima i takvih koji su, manje i više, pali pod uticaj tuđih, pa i neprijateljskih i našem socijalističkom samoupravnom društvu neprihvatljivih ideologija. Tom problemu, sa aspekta osposobljavanja i pripremanja mladih za odbranu zemlje, treba više pažnje da posveti šira društvena zajednica.

Činjenica je da se na konkurse za neke srednje vojne škole i vojne akademije, ne javlja uvek dovoljno kvalitetnih kandidata iz pojedinih naših republika i pokrajina, pa smo radi nacionalne, regionalne i socijalne zastupljenosti često prinuđeni da primamo na školovanje i mladiće sa lošim predznanjem, dok sa drugih područja, zbog velikog broja kandidata, ne primamo vrlo dobre i odlične učenike.

Ta činjenica, osim što stvara određene teškoće u toku školovanja, direktno utiče na kvalitet starešinskog kadra i odbrambenu sposobnost zemlje. Vreme u kome živimo i radimo, ali i buduće, nalaže neodložnu potrebu da se pitanjem popune vojnih škola odgovarajućim pitomcima veoma ozbiljno i odgovorno pozabave najodgovorniji društveni i partijski organi u Federaciji, republikama i pokrajinama. Naše vojne škole obezbeđuju (nastavno-materijalna baza, nastavnički kadar, pedagoško-andragoška i naučna organizacija rada i dr.) visok kvalitet vaspitno-obrazovnog i nastavnog rada, dijalektiku fundamentalnog teorijsko-naučnog i aplikativno-praktičnog znanja, optimalan odnos opšteg i vojnog, visoku tehničku kulturu, veoma dobre uslove za život, rad, učenje i druge aktivnosti (kulturni, sportski i dr.) pitomaca. Prema tome, ako uspemo da obezbedimo odgovarajuće kandidate, stvorićemo sve uslove da buduće mlade starešine budu vrhunski vojnoprofesionalno osposobljene, cenjeni društveno-politički radnici i građani — svestrano razvijene i stvaralačke ličnosti, kakve zahteva naše društvo i naše oružane snage.

Polazeći od zakonitosti da budućnost svakog, pa i našeg društva zavisi od spremnosti i osposobljenosti mladih da preuzmu teret i društvene obaveze, starije generacije moraju učiniti sve da ih za to pravovremeno i najbolje pripreme i osposobe. Sa još većim poverenjem školovanim mladim kadrovima, vaspitavanim na tekovinama socijalističke revolucije, moramo poveravati sve odgovornije društvene i vojnoodbrambene zadatke. Nema razloga da sumnjamo da će i sadašnja generacija mladih uspešno obaviti sve zadatke koje im SKJ, društvo i oružane snage postave. Kao što je omladina na najbolji način ispunila svoj dug u našem NOR-u i oružanom delu revolucije, kao i u posleratnom razvoju zemlje, i sadašnja omladina je spremna i sposobna da svojim znanjem, stvaralaštvom, mladalačkim žarom i entuzijazmom preuzme još veće obaveze i odgovornosti u prevladavanju ekonomskih teškoća i sprovođenju Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, kao i obaveza u odbrani i zaštiti naše samoupravne zajednice. Spremnost i sposobnost mlade generacije najbolje potvrđuju rad i ponašanje mladih u oružanim snagama. Naime, gotovo u celini je zamenjen ratni starešinski kadar sa mladim generacijama, školovanim i stasalim u posleratnom periodu i vaspitavanim u duhu jugoslovenskog socijalističkog patriotizma, bratstva i jedinstva i razvoja zemlje na samoupravnim osnovama. Mlade starešine veoma uspešno obavljaju najodgovornije komandne i druge dužnosti u oružanim snagama. Stoga, ako se to može uspešno ostvariti u odbrani zemlje, nema razloga da se još smelije ne čini i u drugim ob-

lastima našeg društvenog, političkog, ekonomskog, kulturnog i naučnog života.

Obavezan sam prema članstvu koje me je delegiralo za ovaj kongres, ali i zbog svojih ubeđenja, da navedem još neke stavove koji su u našem sastavu naglašavani u raspravama povodom 13. sednice CK SKJ. Naime, komunisti ne vide opravdanje za mnoge slabosti ispoljene u funkcionisanju društveno-ekonomskog i političkog sistema socijalističkog samoupravljanja, za odsustvo lične i kolektivne odgovornosti za propuste, za pasivnost i besmislena zatvaranja i ogradiivanja unutar jedinstvene Jugoslavije. Komunisti ne prihvataju ni kakva obrazloženja kada se radi o napadima na bratstvo i jedinstvo naših naroda i narodnosti, na veliko delo druga Tita, avnojevske principe, teritorijalni integritet i suverenitet naše zemlje, društvenu ulogu SKJ, odbrambeno-samozaštitni sistem i druge tekovine naše revolucije. Pogotovu se ne mire sa sve brojnijim napadima na naše osnovne vrednosti, pri čemu izostaju odgovarajući odgovori i mere. Ne može biti uspeha u borbi protiv antisamoupravne i antisocijalističke aktivnosti bez moćne i efikasne idejno-političke aktivnosti SKJ i svih organizovanih socijalističkih snaga.

Moramo energično preduzimati i realizovati mere i akcije za menjanje dosadašnje prakse i otklanjanje svega što je prevaziđeno i negativno, a za usvajanje onoga što je progresivno i revolucionarno. U tome nam Titova misao i delo moraju biti stalni putokazi.

S U M M A R Y

INTEGRATED YUGOSLAV TRAINING AND EDUCATION SYSTEM

The indispensability has been pointed out that an integration Yugoslav socialist self-management based training and education system should be established — a system based on clear concepts, cultural and scientific aims and missions, and with uniform assesment criteria. The author underliened that in the creation of such a system the decisive role is played by the LCY, which is to ensure by its activities the effectuation of the Yugoslav system of values, and to direct the great creative potentials of young people towards the futher development of the self-management.

The education process of the future military leaders in medium-grade military schools and military academies should be permanently based on Tito's revolutionary thought and work, as the inexhaustible source of inspiration and contents in the training and education, and scientific research processes.

Some negative phenomena have been pointed out with a part of the youth that has been affected by the alien and for the Yugoslav society unacceptable ideologies. Also the indispensability that these matters should be taken care of by the wider social community has been underlined.

A datum has been cited that the competitions for medium-grade military schools and military academies are not applied to by a sufficient number of high quality candidates coming from certain Yugoslav republics and provinces, so that from such regions of Yugoslavia are admitted for training candidates whose knowledge is at a lower level than necessary, while, from some other regions are not admitted, because of the greater than necessary number of applicants, secondary school graduates with very good and excellent grades. Such a situation affects the qualities of the newly graduated military leaders, and thus also the defence ability of the country. This matter should draw attention of the most responsible social and party organs at the federal, republican and provincial levels.

At the end of the article the confidence was expressed in the young trained cadres, educated on the basis of attainments of the Yugoslav socialistic revolution, and the need was stressed that they should be entrusted with increasingly responsible social and military-defence missions and tasks.

RESUME

POUR UN SYSTEME D'EDUCATION UNIQUE EN YUGOSLAVIE

Dans sa contribution, l'auteur indique la nécessité d'assurer en Yougoslavie un système unique d'éducation suivant les principes d'autogestion socialiste dont les objectifs idéologiques, cultures et scientifiques, ainsi que les critères d'évaluation uniques doivent être définis avec clarté et précision. Il souligne que dans cet effort la Ligue des communistes de Yougoslavie doit avoir un impact décisif assurant par son action à ce que le système socialiste yougoslave des valeurs soit mis pleinement en valeur et que les grands potentiels créateurs des jeunes soient orientés en faveur du développement de l'autogestion.

La formation des futures officiers dans les écoles militaires secondaires et dans les académies militaires doit être fondée de façon durable à la lumière de la pensée et de l'oeuvre révolutionnaires de Tito en tant que source intarissable d'inspiration et de contenus dans le domaine de l'éducation et de la recherche scientifique.

Y ont été constatées quelques phénomènes négatifs observés auprès d'une partie de jeunes gens qui se sont laissés entraîner par des idéologies étrangères à la société yougoslave et inadmissibles et y est soulignée la nécessité de voir la communauté plus large s'occuper de cette problématique.

Il a été cité la fait qu'aux concours pour l'inscription dans les écoles militaires secondaires et les académies militaires il n'a pas été noté l'intérêt d'un nombre suffisant de jeunes de bonnes capacités de provenance de certaines

Républiques et Provinces, ce qui a pour résultats que les candidats reçus de ces milieux sont plutôt médiocres et que, automatiquement, de très bons ou excellents élèves des autres milieux ne peuvent pas être reçus, le tout ayant une mauvaise influence sur la qualité des cadres officiers, voire que les capacités de défense du pays. Ainsi a-t-on insisté à ce que cette problématique soit traitée par les organes sociaux et du parti responsables dans la Fédération et dans les Républiques et les Provinces autonomes.

A la fin, l'auteur exprime sa foi en cadres jeunes, bien formés et éduqués dans l'esprit des acquis de notre révolution socialiste, mais il souligne aussi la nécessité de voir leur confier l'exercice des fonctions sociales, de défense militaires les plus responsables.

РЕЗЮМЕ

ЕДИНАЯ ЮГОСЛАВСКАЯ ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СИСТЕМА

Указывается на необходимость обеспечения единой югославской социалистической самоуправленческой воспитательно-образовательной системы, обладающей ясными идеями, культурными и научными целями и задачами и едиными критериями оценки. Подчеркивается, что в этом решающее значение имеет союз коммунистов Югославии, который своей деятельностью должен обеспечить претворение в жизнь югославской социалистической системы ценностей и направить большие творческие потенциалы молодежи на развитие самоуправления.

Воспитание будущих офицеров в средних военных школах и военных академиях должно покоиться на революционной мысли и деле Тито, представляющие собой неиссякаемый источник вдохновений и содержаний в воспитательно-образовательной и научно-исследовательской деятельности.

Указывается на некоторые отрицательные явления у части молодежи, подпавшей под влияние чужих, для югославского общества неприемлемых идеологий, а также на необходимость участия в решении этих проблем более широкого общественного содружества.

Приводится факт, свидетельствующий о том, что на конкурс на поступление в военные средние школы и военные академии является недостаточное число качественных кандидатов из некоторых республик и автономных краев, вследствие чего из этих республик и автономных краев принимаются и кандидаты, обладающие более слабыми знаниями, причем из других республик и краев, из которых имеется много кандидатов, не принимаются хорошие и отличные ученики, что отрицательно влияет на качество кадров офицеров, а также и на обороноспособность страны. Этим вопросом должны заняться наиболее ответственные общественные и партийные кадры в федерации, республиках и автономных краях.

В конце выражается вера в молодые, образованные кадры, воспитанные на завоеваниях социалистической революции, и подчеркивается необходимость, чтобы им доверялись все более ответственные общественные и военно-оборонительные задачи.